

20 sönd. efter tref.

Predikan i Osby kyrka, 21 okt 07

”Att leva tillsammans”

Joh 11:1-7

En man som hette Lasaros låg sjuk. Han var från Betania, byn där Maria och hennes syster Marta bodde. (2Det var Maria som smorde Herren med välluktande balsam och torkade hans fötter med sitt hår, och Lasaros som låg sjuk var hennes bror.)

3Systrarna skickade bud till Jesus och lät säga: "Herre, din vän är sjuk." 4När Jesus hörde det sade han: "Den sjukdomen leder inte till döden utan skall visa Guds härlighet, så att Guds son blir förhärligad genom den." 5Jesus var mycket fäst vid Marta och hennes syster och Lasaros. 6När han nu hörde att Lasaros var sjuk stannade han först kvar två dagar där han befann sig, 7men sedan sade han till lärjungarna: "Låt oss gå tillbaka till Judeen."

Jesus sändes till jorden till oss alla, han kom för att frälsa världen, alla människor. Han finns alltså till för oss alla, och det är förmodligen skälet till att han inte bildade familj. Men det hindrade honom ändå inte att gå in i nära vänskapliga relationer, något som han behövde precis som alla andra. De tre syskonen i Betania, Marta, Maria och Lasaros, besökte han gärna. Det nämns på flera olika ställen att han var hos dem och åt middag med dem. Hur de hade lärt känna varandra framkommer inte men de var hans närmaste vänner utanför lärjungkretsen.

Jesus ingick i olika sammanhang. Dels bland de tolv, de var ofta tillsammans i enskildhet och dels i offentliga sammanhang, när han predikade öppet och offentligt i templet. Men så hade han även nära vänner som han umgicks med på ett förtroligt sätt.

Som kristna behöver vi en sådan mindre och närmare krets där vi kan vara förtroliga. Vi behöver både det större sammanhanget, den offentliga gudstjänsten men även den mindre, sen kan detta se olika ut, om det är en alphagrupp, bibelgrupp eller syförening. Men jag tror att vi behöver både den stora och den lilla gemenskapen.

Vi människor är ju skapade för gemenskap, för att leva tillsammans. Vi är inga solitära varelser utan sociala. Ett barn som växer upp utan gemenskap med andra överlever helt enkelt inte. Det räcker inte med mat, dryck och sömn, lika viktigt för vår fysiska överlevnad är att vi har fungerande relationer med andra människor. Det är i mötet med andra som vi lär känna oss själva. Vi är kallade att bygga gemenskaper, både som människor och som kristna.

Hela samhället kan ju liknas vid en stor gemenskap uppbyggd på olika nivåer. Den lägsta gemenskapsnivån i samhällskroppen var länge den

institution som utgör äktenskap och familj. Det var den bärande institutionen i samhället, samhällets minsta byggsten, den minsta gemensamma nämnaren. Den minsta byggstenen var alltså inte solitär utan en gemenskap.

Idag är det inte så. Lagstiftning och samhällsinstitutioner är utformade för enskilda människor. Den minsta byggstenen idag är alltså individen. Den minsta gemensamma nämnare är den ensamma människan.

Detta har ju lett till att vi fått betydligt större frihet som individer. Vi behöver inte ta hand om våra gamla föräldrar, det kan olika institutioner göra åt oss. Dagens tar hand om våra barn på arbetstid, vi har mycket lättare att fritt utforma våra liv som vi vill utan att allt för mycket behöva anpassa oss till andras behov. Och skulle det kärva i en relation så kan vi alltid bryta den.

Naturligtvis finns det mycket i detta som är gott och det är inte önskvärt att vår lagstiftning ska skruvas tillbaka till 1800-talsnivå. Svårigheten att skilja sig förr gjorde till exempel att många äktenskap mer gick ut på att bita ihop och härda ut än att vårda den gemensamma kärleken.

Men idag när pendeln har slagit över åt motsatt håll måste man fråga sig vad vi vunnit och vad vi förlorat. Idag är det vanligaste hushållet i Sverige ett ensamhushåll och de sociala nätverken är mindre och bräckigare än förr. Men som ett välkänt citat lyder: "No man is an island". Ingen människa är en ö, vi är skapade för att stå i relation med andra.

Och då är det nog inte bara relationer som vi enkelt kan välja och välja bort. Relationer som vi kan gå in i och när som helst gå ut ur. Utan relationer som är varaktiga och där det krävs uppoffringar från båda håll.

På 60-talet så förekom det att många som lockades att leva i kollektiv, man experimenterade med nya sätt att leva tillsammans. Jag menar att detta var på flera sätt en reaktion, inte bara mot den borgerliga kärnfamiljen utan också mot den nya individualismen som bredde ut sig där var och en skulle sköta sig själv. Men dessa kollektiv blev en dagslända och när man ser Lukas Modyssons film "Tillsammans" så förstår man att alla inte fick ett så lyckligt slut. Den goda intentionen fanns men inte kunskapen och visheten hur man bygger ett fungerande kollektiv.

Nu är det inget nytt med kollektiv, eller med att människor känner sig dragna till det sättet att leva. Inom den världsvida kyrkan så har det funnits en mängd väl fungerande kollektiv i 1500 år eller mer. Tidigt växte det fram en klosterregel som egentligen alla dagens kloster utgår ifrån med olika modifikationer. En regel som visat sig fungera i generation efter generation.

Men i vår lutherska kyrka så var det länge ett tomrum inom detta område. Det är först på senare år som det åter har börjat växa fram klostergemenskaper inom Svenska Kyrkan. Inom vår tradition så har man lite ensidigt betonat äktenskap och familj som det enda tänkbara alternativet. Förr, i det gamla bondesamhället så kunde man visserligen tala om storfamilj, där även den äldre generationen och tjänstefolket räknades med. Men när dessa försvann så återstod bara kärnfamiljen.

Vi lever nu i en tid där kärnfamiljen ifrågasätts från olika håll och där vissa debattörer har svårt att dölja sin avsky för denna institution.

Jag menar att vi på olika sätt behöver argumentera för att familjen absolut inte har spelat ut sin roll. Men vi i vår kyrka behöver också vara självkritiska, en anledning till man att man motarbetar äktenskap och familj kan ju vara att kyrkan, åtminstone förr, fört fram detta som det enda alternativet att leva på.

Följer man med i nya testamenten och tiden därefter så förstår man att det inte var så i den tidiga kyrkans gemenskap. Inom den stora gemenskap, församlingen, så fanns det flera olika sätt att leva. Där fanns naturligtvis äktenskapets väg. Men där fanns de som ville leva på ett annat sätt. Paulus talar om änkor i församlingen, de hade en tydlig roll och uppgift, troligen diakonal. Och dessa blev också försörjda av församlingen. Församlingsänka blev man inte per automatik utan det förekom något slags antagningsförfarande.

Här finns embryot till det kristna klosterväsendet som senare utvecklades till ett rikt spektra av olika typer av ordnar med olika inriktning. Dessa institutioner har haft som uppgift att fånga upp dem som är kallade att leva på ett annat sätt än i äktenskap och som många gånger i kyrkohistorien har spelat en alldeles avgörande roll för kyrkans förnyelse och det omgivande samhället.

I vår svenska kyrka så förbjöds ju detta som bekant av Gustav Vasa. Syftet var uppenbart; han ville åt klostrens egendomar. Därmed så lämnades alla de människor som bar på en sådan kallelse åt sitt öde. Det är svårt att leva som ensamstående när den rådande normen är att alla ska gifta sig. Och som kyrka bör vi åtminstone fundera över om ifrågasättandet av äktenskap och familj verkligen hade varit lika starkt om det av tradition funnits olika alternativ sätt att leva.

Det finns olika sätt att bilda gemenskaper och de behöver inte utesluta varandra. Men vi ingår alla i den gemenskap som vi kallar Kyrkan. Genom dopet har vi blivit upptagna i hennes gemenskap och det är en gemenskap som inte bara sträcker sig genom rummet, till andra kristna i Sverige och andra länder. Utan också i tiden, bakåt till alla de som har gått i kyrkan före oss. Och framåt i tiden till de som kommer att ta över efter oss. Den här gemenskapen tar sig ett tydligt uttryck i nattvarden när vi samlas kring altaret. Vi tar ju emot Kristi kropp och blod på ett fördolt sätt, det vi ser är bröd och vin. Samma sak gäller kyrkans gemenskap. Det är inte bara de som vi ser som finns där. Det finns en osynlig gemenskap också, som även om vi inte ser dem är lika verkligt närvarande ändå